

[illegible]

ԱՐԴԱՐԱԴԱՐ ԱՐԴԱՐԱԴԱՐ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՐ. 13-25 Փետրվարի : Հասարակաց խորհրդարանին մէջ, նմանապէս լսողներուն տեղ ետեւ բացատրութիւններ խնդրուեցան կառավարութեան (Յունաստանի դէմ) գործ դրած բռնի միջոցներուն վրայ : Այսպիսի երեսփոխաններէն ոմանք, որոնք պաշտօնէից ժողովոյն հակառակորդ կուսակցութեանը կրկնաբար և հետեւաբար պատճառանք կրկնապէս միշտ կառավարութիւնը վար զարնելու, մեծապէս դատապարտեցին այս բռնի միջոցները : սակայն արտաքին գործոց պաշտօնէի լորտ (Էմմա Թեր) արժանաւոր և համաձայն կերպիւ պատասխան տալով անոնց, յառաջ բերաւ թէ Մեծին Բրիտանիոյ տէրութիւնը ամէն համագիտն և քաղաք միջոցները երկար ժամանակ ընդունալի տեղը ի գործ ածելէն ետեւ, գրեթէ ակամայ կամօք պարտաւորեցաւ զինուորական ուժով պահանջել իւր իրաւունքը Հելլենական կառավարութեանէն : Այս խնդրոյն վրայօք լորտ Սթենլէյ ևս զոտազան գիտարարութիւններ և առարկութիւններ յառաջ բերելով, ի նստողնի մարքէզը պատասխանեց, թէ այս գործը բոլորովին անգիտական ըլլալով Սթենլէյ Բրիտանիոյ կառավարութիւնը պարտաւոր չէր խորհուրդի մտնել օտար տէրութեանց հետ : Այդպիսի կառավարութեւ և Հելլենական կառավարութեան մէջ կարգադրելու հաշիւներ կային : Այդպիսի հասարակաց գնաւ պատճառներ էին ի Յունաստան, ուստի փոխադրեալ թիւն և արդար հաստատուած պէտք էին ըլլալ, և այս բաներուն մէջ ուրիշ կառավարութիւնները մտնելու իրաւունք չունէին : Բանդի անտարակոյս (Այդպիսի թոյլ պիտի չտար, իսկ այն անպատկառ կողմաց վրայօք, զորոնք կրպահանքէ, ամենեւին հակառակութիւն մը չկրնար ըլլալ, վասնզի ամէն տէրութիւններէն ծանուցեալ դաշնադրութեանց զորութեանքը (Այդպիսի տէր է այն կողմաց, և հետեւաբար իւր իրաւունքը հաստատուն պիտի պահէ :

Ի նստողնի մարքէզը, որ պաշտօնէից ժողովոյն գահերէցն է, լորտ Սթենլէյին ուրիշ հարցմանցը պատասխան տալով ըսաւ, թէ (Այդպիսի կառավարութիւնը ընդունեցաւ Վաղդիոյ տէրութեան բարեկամական ծառայութիւնը (պոնգ օֆիս) այս գործոյն համար, բայց միանգամայն յայտնեց թէ ինչ տարբերութիւն կայ բարեկամական ծառայութեան և միջնորդութեան (մէտիատիոն) մէջ : Բանդի Վաղդիոյ բարեկամական ծառայութիւնը ընդունելով, (Այդպիսի չպարտաւորիր, ըսաւ,

անոր որոշած դատաւարանը ընդունել կամայ ակամայ, ինչպէս որ է թէ միջնորդութիւնը ընդունելու ըլլար կրպարտաւորէր : այլ միայն բարեկամական զիտաւորութեամբ այս առաջարկութիւնը ըրաւ Վաղդիան : ուստի (Այդպիսի տէրութիւնն ալ նոյն մտքը առանց դժուարութեւ ընդունեցաւ զայն :

Ի նստողնի ժողովոյն գահերէց վիճակը օր լուտ օրէ լուանալու վրայ է : Բանդի կրտսերները թէ անկարգութիւնները և չարագործութիւնները աստիճանաբար կը քիչնան յիշեալ երկրին մէջ : (Այս քաղաք աները կարծող ըլլալով ըսեալ օգնութեւն թէ անոնց գումարը, որ 1849ին 206-654 լիւա սթէրլինա էր (22,731,940 զուրուշ) այս տարի 204,407 լիւա սթէրլինա պիտի ըլլայ : Ըսելէ որ տնտեսները պակսելու վրայ են : (Այս քաղաք տը ներքէն գուրս բաժնուած օգնութեանց գումարը՝ անցեալ տարի 479,576 լիւա սթէրլինա էր : իսկ այս տարի միայն 104,650 լիւա պիտի ըլլայ : ահա նոր արագոյց մը չբաւարարութեան նուազեցումն իւրանալի մէջ :

Ի տարկութեան օրինաց վրայ եղած ազատական փոփոխութիւնները սկսան արդէն իրենց օգտակար արդիւնքը յառաջ բերելու : Բանդի Սթենլէյ Բրիտանիոյ նաւարանաց մէջ մեծ գործունէութիւն մը կը տեսնուի : Ըստորում ապացուցեալ է այսուհետեւ թէ (Այդպիսի մէջ միայն կը շինուին ամէնէն օժանդակներ, ոչ միայն (Այդպիսի համար, այլև օտարականաց համար : Այս տարի ի իմրիւն և ուրիշ նաւաշինութեւ տեղումները՝ 2800 նաւ կը շինուին : իսկ 1845ին միայն 2229 նաւ կը շինուէին :

ԳԱՐԱԴԱՐ. Փարիզ, 14-26 Փետրվարի : Կառավարութիւնը զինուորական նոր կազմադրութիւն մը հաստատեց : այսինքն Վաղդիոյ գրեթէ բոլոր վիճակաց (տէրադրումն) զինուորական տեսչութիւն երեք զորավարաց յանձնեց, արդէնքէն է թէ գլխաւոր խռովութիւն կամ ապստամբութիւն մը պատահելու ըլլայ, անմիջապէս կարող ըլլան հարկաւոր եղած ազգու միջոցները ի գործ դնել : Այս կարգադրութիւնը, զոր հասարակաց անդորութեանը և ապահովութեանը համար հաստատեց կառավարութիւնը, մեծ առարկութեանց և ամբաստանութեանց առիթ եղաւ : Ետեւեւեւ նաց կողմանէ, այսինքն ազգային երեսփոխանաց մէջ գտնուած՝ կառավարութեան հակառակորդներէն, որոնք կուղէին բողոքանաց թուղթ մը (բրթթէսթասիոն) գրել հասարակապետութեան գահերէցին և իւր պաշտօնէից դէմ, ամբաստանելով թէ կայսերութիւն հաստատուելու դիտաւ

որութիւն ունին, և այն պատճառաւ Վաղդիոյ բոլոր զինուորական հրամանատարութիւնը երեք կամ չորս հոգիի ձեռքը կամփոխեն : Այս խնդրոյն վրայօք վիճարանութիւններ և քննութիւններ եղան ազգային երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ : ուրուն անդամոց խիստ մեծազոյն մասը իրենց հաճութիւնը տուին կառավարութեւ այս նոր կարգադրութեանը : և հետեւաբար հակառակորդները պարտաւորեցան լռել :

Հաւաստի նորոգ կարգեալ զորավարաց անուանքը և անոնց տրուած իշխանութիւնը :

Սօսիւ Վաղդիոյն զորավարը, որուն աթոռը Պորտո քաղաքը պիտի ըլլայ, իւր հրամանատարութեանը տակ ունենալու է տասնեւից միլիոն որ Վաղդիոյ բոլոր արեւմտեան կողմը կրպարունակէ :

Սօսիւ Ռոսթոմի զորավարը իւր իշխանութիւնը ներքեւ պիտի ունենայ մետասան միլիոն, որոյ մէջ կը պարունակուին Վաղդիոյ հարաւային բոլոր երկրները՝ բաց ի Վարդիայէն և ի Վարդէն : Այս զորավարին աթոռը Սօսիւն պիտի ըլլայ :

Սօսիւ վեմ զորավարին աթոռը իւր քաղաքը պիտի ըլլայ, և պիտի հրամայէ 12 միլիոն : որոնք Վաղդիոյ արեւելեան մասը կը զբաղակեն :

Այս նոր զինուորական բաժանմանց յարեալ նաեւ Էանկարնիէ զորավարին հրամանատարութեան տակ եղած միլիոնները : և որուն աթոռը Փարիզէ, կը մնայ միայն սակաւաթիւ պոստի վիճակներու թէպէտեւ այս չորս զորավարաց իշխանութեան գուրս են : բայց գրեթէ բոլորովին չընդապատեալ են անոնց հրամանատարութեան ներքեւ եղած միլիոններէն :

Ի իսկ լրագիրները, արտաւրի նկարագրութիւն մը կը նշեն նոյն քաղաքին և անոր շրջակայ գիւղերէից բնակչաց բարոյական վիճակին վրայօք : Վործաւոր և արհեստաւոր ժողովուրդը, որոնք միշտ ծածուկ ընկերութեանց ազդեցութեանը ներքեւ են և բոլորովին յարեալ ընկերական (սոսիալիսթ) փոփոխութեւ վարդապետութեանց : մեծ ատելութիւն ունին հարստաց և հողատէրանց դէմ : չար նախանձը օրըստօրէ կը յառաջանայ : գիւղացիին միշտ բարկութեամբ և թշնամութեւ կը նային մեծատան մը բարեկեցութիւնը : ծածուկ սպառնալիքներ պակաս չեն : բայց կառավարութեան զգուշաւոր և աջալուրջ հոգատարութիւնը առայժմ կապահովեցնէ հասարակաց անդորութիւնը և բարեկարգութիւնը :

Ի լեմտից պաշտօնէան օրինաց առաջարկութիւն մը ըրաւ ազգային ժողովոյն (Յունաստանի տրուած փոխ դրամայն վրայօք : Յայտնի է որ Յունաստանը 1833ին 66 միլիոն 600,000 տրաքսի փոխ առաւ

ԵՄՈՐԴ ՏԱՐԵՄՈՒՏ

ԹԱՅՐԱՐԱՐԱՐ ԿԵՐԾԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայրենասէր հոգիի մը ազգային յառաջադիմութեան յորդոր եղող առիթներուն զարգացումը ինչ զուարճալի ուրախութիւններ պատճառելը բանի մը տարի է որ մեր սիրելի ազգայինները վերահասու ըլլալով գրեթէ ամէն օր ամէն ժամանակ անժուժկալ սիրով մը ըսելու կարգաւոր և իմանալու փափաք կը ցըցնեն, գիտնալով որ մինակ ազգին ուսումնական յառաջադիմութիւն է որ ազգի մը և ժողովրդեան փառքը ու պատիւը օտար ազգաց առջին անկածելի ընելու կարող կը ըլլայ, մինակ ազգային յառաջադիմութիւնն է որ ազգի մը և ժողովրդեան անունը երկրիս չորս կողմը հռչակելով բոլոր ազգաց նախանձելի ընելէն ի դատ, իր ամէն մէկ անհատն ալ երջանիկ ընելու կարող կը ըլլայ : Այս բանիս համար մեզի մէկ մեծ պարտաւորութիւն մը սեպեցինք սիրելի ազգայնաց՝ Վերջանութիւն թանգարանիս երրորդ տարեմուտը աւետելու փութալ : գիտնալով որ հայրենասէր հոգիներուն ուրախաթիթ ծառայութիւն մը ըրած կը ըլլամք, ինչու որ ասկից ի դատ ալ ինչ ուրախաթիթ կամ մանաւանդ փափաքելի

լուր մը կընայ ըլլալ ճշմարիտ ազգասիրին, որ իր սիրելի ազգին մէջ ասանկ մէկ գովելի գործք մը երկու տարի շարունակ յարատեւութիւն ունենալով և յառաջադիմութեամբ օր աւուր զարգանալով՝ նոյն ջանքով փառ ու բորբոք երրորդ տարին կոխէ ու շարունակէ : արդարեւ փափաքելի ու ցանկալի աւետիս : ազգին սիրով բորբոքուած հայրենասէր արտին զովացուցիչ լուր : որովհետեւ ասանկ ազգագուր գործք մը այսպէս երկու տարի շարունակ յառաջադիմութեամբ երրորդ տարին կոխելու համար ամէն մարդ գիտէ ու կրկնայէ թէ սրբալի աշխատութիւններու ու անխնայ ջանքերու կարծաւորութիւն ունի : (Նանկ մէկ ազգագուր գործք մը, որոնք ամէն մէկ լուսաւորեալ ազգ իրենց յառաջադիմութեւ նախնական հիմք բռնած ըլլալով՝ նախ և յառաջ բոլոր զորութիւն այս բանին ձեռնամուխ եղած են : ինչու որ ինչ բան կուղեմք որ Վերջանութեան թանգարանը մեզի մատակարարելու կարող չըլլայ : Հին և նոր դարերու պատմութիւն մի : նախնի վեհազանց, արի թագաւորաց, սքանչելի իմաստնոց և հմուտ քերթողաց ճշգրիտ նկարագրութիւնները մի : երկնքի աստղերուն ճշմարիտ պատկերը և երկրի մետաղներուն իսկական կտորվանքները մի : նորա նոր փոփոխութեանց առաջնականայ կառավարութեանց, ու զանազան դիպուածոց արագաւեւ լրագիրները մի : կարծ խօսքով բնական, բարոյական, քաղաքական, տնտեսական, և բանաւորական գիտելեաց վրայօք ընտիր հեղինակութիւններ մի : կրօնական և հումաւոր : վերաբեր

եալ նիւթերուն վրայ ճշմարիտ ապացոյցներ և իսկական բացատրութիւններ մի : Վրահարցունեմ հիմա, ասանց որ Վերջանութեան թանգարանն ուղղովն տալու կարող չալիս ըլլայ ըստ ժամանակին : կամ թէ ասանց որ ազգային յառաջադիմութեան օգտակար նպատակներ ըլլալու ձեռնհաս չէ : (Նանկ է նէ, այս կերպ ազգագուր գործքի մը յառաջադիմութիւնը ճշմարիտ ազգասիրին գերաստիճան ուրախութիւններու առիթ ըլլալու իրաւունք չունի մի : և մեր ալ այս յայտարարութեամբ սիրելի ազգայնոց մատուցած խոնարհ ծառայութիւնն իւր ընդունելի ըլլալու արժանաւոր չէ մի : որովհետեւ ազգերուն սխալեալ վիճակը նայելով, կը յո ապովել մի որ Վերջանութեան ազգային թանգարանը երկրորդ տարին ալ ընկնելով երրորդ տարին ալ կոխէ ու շարունակէ : և ահա այս պատճառաւ է որ Վերջանութեան թանգարանն իրեն մէկ մեծ պարտաւորութիւն մը սեպելով, իրեն երրորդ տարեմուտը մեր սիրելի ազգայնոց ու իր վեհաձեռ բարեկարգութեան աւետելու կրկնութեւ, միանգամայն անոնց վստի երախտեացը անմուտց : երախտագիտութիւն խոստովանելով : կերպէ հետեւալ երգը :

Վեհ Ոգին հայալանց :

Ո շնախարհիկ Ոգի հայալանց
Նախանձելի միշտ ամենից ազանց :
Օ ինչ են այսօրիկ զոր նոր ի նորոյ
Շնորհէս ազգիս բարիս գերազանց :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ